

Subvencionat per

Patrocinat per

En col·laboració amb

Agencia de Protección de Datos
de la Comunidad de Madrid

Datuak Babesteko
Euskal Bulegoa
Agencia Vasca de
Protección de Datos

CAJA MADRID
OBRA SOCIAL

Comissió
de Llibertats
i Informàtica

Projecte CLI - PROMETEO
2008/09

Manual Pràctic de 9 a 11 anys

Amb el suport del Ministeri d'Educació i les conselleries corresponents
d'Andalusia, Catalunya, Euskadi, Extremadura i Madrid.

Equip directiu de la CLI:
Junta Directiva de l'Associació.

Equip de Direcció del Projecte CLI-PROMETEO:
Antoni Farriols, José Manuel Ferrer, José Carlos Vaquero.

Assessoria Jurídica:
Carlos Valero, Jordi Bacaria, Lola Albo, Ernesto Quílez.

Equip informàtic:
José Manuel Ferrer, Carlos Ramón Ferrer.

Col·laboració especial en el disseny de vinyetes:
M.ª del Carmen Labarquilla.

Altres Col·laboracions tècniques:
Javier García Álvarez.

Manuais de protecció de dades del Projecte CLI-PROMETEO:
Manual de 9-11 anys. Coordinació: Salustiano Asencio.
Manual de 12-14 anys. Coordinació: Alberto Leal.
Manual de 15-17 anys. Coordinació: Débora Caballero.

Traducció i adaptació al català:
Agència Catalana de Protecció de Dades.

Maquetació:
Web y Media Diseñadores, S.L.

Direcció del manual:
Comissió de Llibertats i Informàtica.

Impressió:
Centro Especial de Empleo Ponce de León.

Dipòsit legal: M-53404-2008

Número de Registre M-000781/2009

Copyright © 2008
Reservats tots els drets. Es permet la seva còpia i distribució per qualsevol mitjà sempre i quan es mantingui el reconeixement dels seus autors, no es faci ús comercial de les obres i no es realitzi cap modificació de les mateixes.

La Comissió de Llibertats i Informàtica (CLI) és una associació que treballa activament en la defensa del dret fonamental a la protecció de dades de caràcter personal amb el ferm objectiu de conscienciar les persones, les empreses i les administracions de la seva importància.

Formen part de la CLI, a més a més de persones interessades, les organitzacions següents:

AI: Associació d'Internautes.

ALI: Associació d'Enginyers i Enginyers Tècnics en Informàtica.

APDHE: Associació Pro Drets Humans d'Espanya.

FADSP: Federació d'Associacions per a la Defensa de la Sanitat Pública.

UGT: Unió General de Treballadors.

Projecte CLI PROMETEO 2008/09

La CLI desenvolupa el projecte CLI-PROMETEO, que s'adreça a nens i nenes i adolescents per fomentar des de l'escola l'ús de les tecnologies de la informació i, alhora, conscienciar-los de la necessitat de la protecció de dades de caràcter personal.

Índex

Capítol	Contingut	Objectius	Activitats	p.
Introducció	Presentació del manual	Motivar i fomentar l'ús de les tecnologies de la informació (TI) i un ús adequat de les dades de caràcter personal		3
Capítol 1 Les meves aficions, les trio jo	Les preferències en l'ús de les TI entre els joves	Fer reflexionar sobre la varietat d'entreteniments que tenen a l'abast	Tu què hi faries?	5
Capítol 2 Busquem un lloc per connectar-nos a Internet	Ús d'Internet: lloc de connexió	Conscienciar sobre la importància del lloc des del qual es connecten a Internet	Tu què hi faries?	7
Capítol 3 Controlem el temps que ens connectem a Internet	Ús d'Internet: temps de connexió	Conscienciar sobre la importància de dedicar temps a diferents activitats	Tu què hi faries?	9
Capítol 4 Sol o acompanyat?	Ús d'Internet: amb qui estan els joves quan es connecten	Conscienciar sobre el risc d'aïllament que pot generar l'ús excessiu de l'ordinador	Tu què hi faries?	11
Capítol 5 El risc d'enganxar-s'hi	Addicció dels joves a les TI	Valorar la necessitat d'establir amb els pares normes d'ús consensuades que s'han de respectar	Tu què hi faries?	13
Capítol 6 Les meves preferències a Internet o amb el telèfon mòbil	Pautes de consum a Internet o amb el telèfon mòbil: informació, oci, contactes, usos comercials	Informar sobre les situacions conflictives i de risc en l'ús de les TI	Tu què hi faries?	15

Capítol	Contingut	Objectius	Activitats	p.
Capítol 7 Em relaciono amb altres persones	Les relacions personals (contactes) per mitjà d'Internet	Valorar l'avantatge de les relacions personals per damunt de les relacions en línia	Tu què hi faries?	17
Capítol 8 Missatge sorpresa	La informació que arriba als joves per mitjà d'Internet i el telèfon mòbil	Discriminar possibles situacions de risc i ajudar a actuar en aquests casos	Tu què hi faries?	19
Capítol 9 Comprar per Internet	Ús comercial d'Internet o del telèfon mòbil	Mentalitzar sobre el risc de comprar per Internet a determinades edats	Tu què hi faries?	22
Capítol 10 Les meves dades personals, les dono a qui jo vull	Les dades personals i la permissivitat dels joves a l'hora de facilitar-les. La imatge com a dada personal	Conscienciar sobre la necessitat de preservar la intimitat pel que fa a la protecció de les dades personals	Tu què hi faries?	24
Capítol 11 Tenim un problema	Les situacions conflictives que es poden donar per un mal ús de les dades personals	Entrenar en el bon ús de les dades personals	Tu què hi faries?	26
Autoavaluació	Valoració de les respostes donades a les activitats presentades al manual	Conscienciar sobre l'ús que es fa actualment de les tecnologies de la informació	Qüestionari	28
Síntesi de consells	Selecció de consells recollits al manual	Donar la possibilitat als joves de consultar directament alguns dels consells recollits al manual		29
Consells per a pares, mares, educadors, educadores i tutors legals	Adaptació i ampliació dels consells recollits al manual	Donar la possibilitat a pares i educadors de seguir unes pautes que garanteixin un bon ús de les TI		30

Introducció

DE QUÈ TRACTA AQUEST MANUAL?

Després d'haver elaborat un estudi entre més de vuit mil estudiants de 9 a 17 anys, es publica aquest manual, juntament amb uns altres dos adreçats a nois i noies més grans. Tracta sobre l'ús que les noies i els nois de 9 a 11 anys feu dels videojocs, l'MP3, l'MP4, els telèfons mòbils, els ordinadors, Internet, és a dir, de les tecnologies de la informació o, com deveu haver sentit anomenar, de les TI. Sabem que aquests aparells ocupen una gran part del vostre temps. Per això us posem a les mans aquest manual, que esperem que us ajudi a entendre alguns aspectes molt importants en aquest tema.

QUÈ PRETÉN AQUEST MANUAL?

- En primer lloc, informar-vos sobre temes que us interessin, com ara l'ús que tant vosaltres com altres nois i noies de la vostra edat fan de les TI.
- En segon lloc, ajudar-vos a utilitzar bé Internet i la informació que es demana i que es dona tant a través de la xarxa com del telèfon mòbil.
- Finalment, us volem comentar la importància de les vostres dades personals (és a dir, el nom, l'adreça, el telèfon, fotografies, enregistraments amb el telèfon mòbil, etc.), per facilitar-vos-en l'ús adequat.
- I tot això, a partir d'una anàlisi conjunta del manual amb la família i el professorat.

QUÈ US EXPLICAREM?

El manual es divideix en onze capítols. Cada capítol té quatre apartats:

- 1. ELS PROTAGONISTES.** A partir de dos personatges ficticis, l'Àlícia i el Miquel, es presenten situacions reals que, segons la nostra enquesta, han constatat les noies i els nois de 9 a 11 anys.
- 2. TU QUÈ HI FARIES?** En aquest apartat es proposen activitats en les quals es demana que opineu sobre les vivències dels protagonistes o sobre vosaltres mateixos.
- 3. ALGUNES DADES.** Aquí es mostren algunes dades extretes de les més de 8.000 enquestes contestades per noies i nois de la vostra edat i més grans, a diverses comunitats autònomes, que il·lustren els temes desenvolupats al capítol.
- 4. EL CONSELL.** Ens atrevim a donar-vos consells sobre els temes plantejats a cada capítol.

Al final del manual podreu valorar les vostres aportacions amb un qüestionari que esperem que us agradi. També s'hi inclou un apartat de consells per a famílies i docents.

Aquest manual està subvencionat pel Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç, patrocinat per l'Agència Espanyola de Protecció de Dades i Caja Madrid, en col·laboració amb l'Agència Catalana de Protecció de Dades, l'Agència de Protecció de Dades de la Comunitat de Madrid i l'Agència Basca de Protecció de Dades. Hi donen suport el Ministeri d'Educació i les conselleries corresponents d'Andalusia, Catalunya, Euskadi, Extremadura i Madrid.

Capítol 1

LES MEVES AFICIONS, LES TRIO JO (ORDINADOR, TELÈFON MÒBIL, MP3, MP4, ETC.)

ELS PROTAGONISTES

Primerament, presentarem l'Àlícia i el Miquel, dos companys d'escola que anirem coneixent de mica en mica i amb els quals plantejarem temes que de segur que t'interessen.

L'Àlícia té 10 anys, és filla única i està a punt d'acabar 5è de primària. Cada tarda treu a passejar el seu gos, el Tobi, un setter irlandès preciós. Li va costar molt que els seus pares l'hi compressin, i l'única manera d'aconseguir que no s'empipin és col·laborar a casa en tot allò que pugui. Podríem dir que l'Àlícia és una bona estudiant, però alguns dels seus companys de classe no saben com s'ho fa, perquè mai no es perd cap festa d'aniversari i, quan queden per anar al cinema o a fer una hamburguesa, ella sempre hi va.

El Miquel té 11 anys, està a punt d'acabar 6è de primària i tot el dia està pendent del que fa el seu germà gran, el Ricard, de 15 anys, que té a totes hores l'ordinador encès o els cascos posats per escoltar música. Se suposa que el germà gran ha de ser més responsable, però els pares del Ricard el renyen constantment perquè mai no fa cas del que li diuen i no estudia gens. El Miquel aprova sense problemes, però tothom li diu que podria treure millors notes.

Com els passa a totes les noies i tots els nois, quan els protagonistes de la nostra història eren petits els agradaven uns jocs que, amb el pas del temps, han anat canviant. De petits tots dos tenien Tamagotchis i, en canvi, ara juguen amb l'ordinador; les coses han canviat. Abans jugaven amb cotxes que feien voltes a un circuit, ara les curses les fan al videojoc. Però a cada edat s'ho han passat bé amb el joc que tenien, igual que tu.

Ara, el que més li agrada fer a l'Alicia és escoltar música a l'MP3 i, com dèiem, passejar el gos. Al Miquel, el que més li agrada és ficar-se al *Messenger* (programa de missatgeria instantània) per posar-se en contacte amb els seus companys i amb els del seu germà, que a l'escola no li fan cas perquè és més petit, però a través del *Messenger* és diferent.

TU QUÈ HI FARIES?

Per començar aquesta secció et plantejarem un exercici molt senzill. Imagina't que has d'acompanyar els teus pares a un viatge de feina molt important i t'has d'estar un més, trenta dies!, en un lloc on no coneixes ningú, i en el qual no tindràs connexió a Internet, però et pots emportar per entretenir-te un d'aquests tres lots. Quin triaries?

- A.** Un ordinador (sense connexió a Internet) amb deu videojocs, un MP3 amb les teves cançons preferides ja enregistrades i una bicicleta.
- B.** Un MP3 amb les teves cançons preferides ja enregistrades, els teus tres jocs de taula preferits i una bicicleta.
- C.** Un ordinador (sense connexió a Internet) amb deu videojocs, un telèfon mòbil amb 50 euros per gastar en trucades o missatges i un DVD (disc de vídeo digital) amb les teves deu pel·lícules preferides.

ALGUNES DADES

Els resultats de l'estudi que hem elaborat (t'ho expliquem a la introducció) diuen que la majoria de noies i nois de 9 a 11 anys prefereixen utilitzar l'ordinador i el telèfon mòbil, més que no pas l'MP3, l'MP4 o la càmera de fotos (el 74 % d'ús de l'ordinador davant el 43 % d'ús de l'MP3 o l'MP4).

EL CONSELL

Les tecnologies de la informació són bones, el que pot ser perjudicial és l'ús que en fem. De la mateixa manera que passa amb l'alimentació, el més sa pel que fa a l'oci és la varietat, l'ús abusiu d'una única activitat pot ser negatiu. A les pròximes pàgines aprofundirem en aquests temes.

Capítol 2

BUSQUEM UN LLOC PER CONNECTAR-NOS A INTERNET

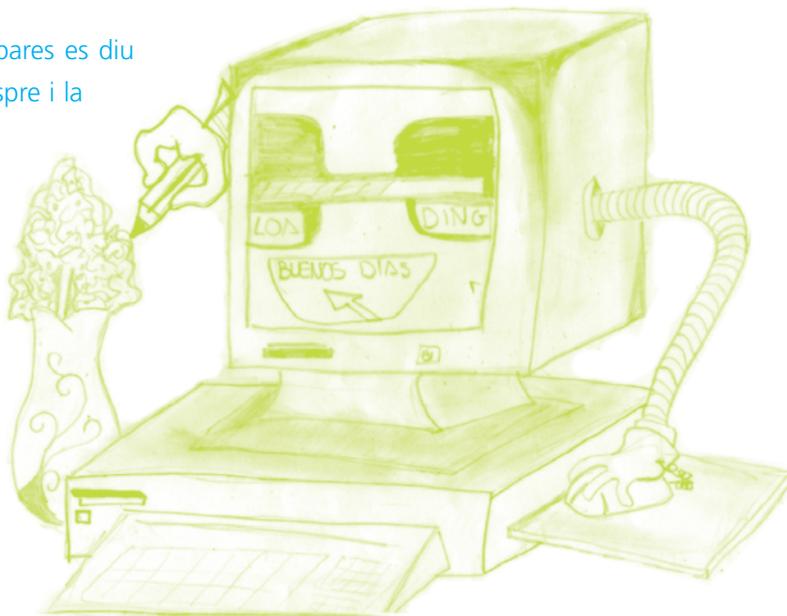
ELS PROTAGONISTES

Tant l'Àlicia com el Miquel tenen el mateix problema, i és possible que també et passi a tu. És el següent.

Per connectar-se a Internet volen estar sols, o, millor dit, no volen que hi siguin els seus pares. En canvi, els pares tenen por que els seus fills s'hi connectin sense la seva companyia i els posen traves, només deixen que s'hi estiguin una hora, o bé els controlen les pàgines en què s'han ficat, etc. A tots dos els diuen que no es tanquin a l'habitació per parlar pel *Messenger* ni per visitar pàgines web.

Però tant l'Àlicia com el Miquel tenen un ordinador a la seva habitació, que és on s'acostumen a connectar, encara que de vegades s'ajunten a casa d'alguna amiga o algun amic menys controlat i, amb l'excusa que hi van a estudiar, tenen més llibertat.

En el cas del Miquel, l'amic menys controlat pels seus pares es diu Jordi. Els seus pares arriben de treballar a les vuit del vespre i la cangur no supervisa el que fa; per tant, té via lliure per fer el que vulgui. Una tarda el pare es va presentar a casa molt aviat i els va enxampar a l'habitació quan miraven vídeos a *YouTube*, en lloc d'estudiar, que és el que havien promès que farien. El vídeo era preocupant perquè mostrava uns nois d'uns 12 o 14 anys que perseguïen un suposat company de classe i se'n burlaven. Algú havia enregistrat l'incident i l'havia penjat a la xarxa. El pare del Jordi es va empipar moltíssim i el Jordi es va intentar defensar explicant que necessitaven consultar exemples de vídeos d'assetjament escolar per fer un treball de tutoria, i que per això buscaven a la xarxa.

Malgrat totes les protestes, el Jordi es va quedar sense ordinador. Els seus pares van acordar amb ell que només l'hi deixarien utilitzar quan ells fossin a casa. També li van prohibir convidar amics a casa, excepte els caps de setmana.

TU QUÈ HI FARIES?

Imagina't una situació en què has de buscar a Internet una informació per fer un treball de coneixement del medi. El tema que desenvolupeu, i per al qual t'han demanat un treball individual, no pas de grup, és el de la reproducció sexual. Et demanem que triïs una d'aquestes tres opcions:

- A.** Busques la informació a casa, però et fa vergonya preguntar als teus pares i demanes ajuda al teu germà gran o la teva germana gran (si no tens germans grans recorres a un cosí o a un amic perquè t'ajudi).
- B.** Busques la informació a casa i, com que no saps com començar, demanes ajuda als teus pares.
- C.** Prefereixes anar a casa d'un amic o una amiga a buscar la informació plegats, no cal que cap adult t'ajudi en aquest tema.

ALGUNES DADES

Molt pocs nois i noies de la teva edat s'acostumen a connectar a Internet fora de casa o de l'escola, només dos de cada deu. El més habitual és fer-ho des de casa o, si en tens l'opció, des de la mateixa escola.

EL CONSELL

El més idoni seria que navegueu a Internet només si hi ha a casa una persona adulta, encara que això ho has de negociar amb els teus pares.

Si tens un ordinador a la teva habitació, has de comprendre que els teus pares vulguin que la porta estigui oberta o que la persona que entra o s'està a l'habitació pugui veure la pantalla.

Consells com aquests són els que fa l'Associació Espanyola de Pediatria, que aplega metges que s'ocupen de nois i noies de tot l'Estat Espanyol. Et donem aquesta informació perquè reflexionis, i ens agradaria que et fessis les preguntes següents: per què aconsellen o aconsellem una cosa que va en contra del que voleu?, ho fem perquè no confiem en vosaltres?, hi deu haver raons que no t'has plantejat per les quals ho aconsellem?

A les pàgines següents intentarem explicar el sentit d'aquesta mena de control dels vostres pares sobre com useu Internet, sense que us penseu que això representa un control de la vostra llibertat ni desconfiança de vosaltres.

Capítol 3

CONTROLEM EL TEMPS QUE ENS CONNECTEM A INTERNET

ELS PROTAGONISTES

La nostra amiga Alcía no té un límit de temps per navegar a Internet, ni tampoc per jugar, ni per mirar la tele. És cert que estudia una estona cada dia i que fins ara ha tret unes notes molt bones, de manera que els seus pares no li diuen «Deixa de fer això, o allò altre», excepte en moments molt concrets. Al Miquel, en canvi, li deixen utilitzar l'ordinador un màxim d'una hora al dia, tant si és per jugar com per ficar-se a Internet, encara que, com que el fa servir més el seu germà, això d'una hora és relatiu. És a dir, que el Miquel s'ha de barallar amb els seus pares i amb el seu germà per poder utilitzar l'ordinador.

Un d'aquests dies en què a l'Alcía no la van deixar connectar-se a Internet tot el temps que a ella li hauria agradat va ser pel motiu següent.

La nostra protagonista s'acabava d'aficionar a parlar amb les seves amigues de classe pel *Messenger*. Una tarda en què hi parlaven més de deu nenes, l'Alcía no es va adonar que era l'hora de sopar i ni tan sols no va sentir la seva mare que la cridava. Quan aquesta es va presentar a l'habitació va descobrir que la seva filla feia més de dues hores que era a l'ordinador i no havia fet encara els deures. Van discutir una mica i l'Alcía li va dir que els pensava fer a la nit, abans de ficar-se al llit, i que havien de confiar en ella. Com que no es van posar d'acord, la mare li va apagar l'ordinador i l'Alcía es va quedar plorant perquè ni tan sols no es va poder acomiadar de les seves amigues.

TU QUÈ HI FARIES?

Ara et plantejarem la situació següent. Una tarda t'intentes baixar d'Internet unes cançons que t'han recomanat els teus amics o amigues. Fa una bona estona que hi busques, però no has aconseguit trobar-les. En un moment donat, els teus pares et diuen que has de deixar l'ordinador perquè fa molta estona que t'hi has posat. Ells no saben el que estaves fent, però ho has de deixar. Com actaries?

- A.** T'enfades una mica i expliques als teus pares que normalment no t'hi estàs gaire i que, per una vegada que et passes del límit establert, sembla que no confiïn en tu.
- B.** Demanes als teus pares que t'ensenyin com es baixa la música, o que t'ajudin a buscar les cançons que t'interessen i així t'estalvies temps i t'assegures la manera de fer-ho bé una altra vegada.
- C.** T'empipes molt perquè és totalment injust que facin això i surts de l'habitació donant un cop de porta.

ALGUNES DADES

Sabies que aproximadament la meitat dels nois i les noies de la teva edat es connecten a Internet únicament els caps de setmana? Mesurat en hores, de quatre a sis a la setmana. Així doncs, sembla que és normal una mitjana d'una hora al dia, com a màxim. Només dos de cada deu nois o noies de la teva edat sobrepassen aquest límit. A partir dels 12 anys sí que passen una mica més de temps a la xarxa.

EL CONSELL

T'has plantejat mai si és dolent passar molt de temps mirant la televisió? T'has plantejat si és dolent passar molt de temps jugant als videojocs? O enviant fotos als teus amics per Internet? A més, quant és molt de temps? Una hora? Tres hores?

Des d'aquí no pretenem fer un discurs sobre quant és molt de temps per jugar a un videojoc, per mirar la televisió o per connectar-se a Internet, però sí que intentarem ajudar-te perquè ho pensis per tu mateix i te'n formis la teva pròpia opinió.

En primer lloc, *l'ideal seria que el límit de temps el poséssiu plegats els teus pares i tu, que el negociéssiu.* Tu has de saber què és el que pots fer i el que no pots fer, però els teus pares són els responsables de la teva educació i també saben el que t'interessa.

En segon lloc, *molt de temps és tot allò que t'impedeixi fer altres coses que has de fer*, com ara estudiar, fer deures, xerrar amb la teva mare o amb el teu pare, sortir una estona al carrer, etc. Molt de temps també pot ser una estona breu si no saps utilitzar aquestes estones breus per fer altres coses. Hem d'utilitzar el temps d'oci en activitats diverses. Per tant, si els teus pares et plantegen un límit d'una hora, pensa que possiblement és raonable i ho fan pel teu bé.

Dit d'una manera una mica més clara: *és important que adaptis la utilització de l'ordinador a l'horari escolar i d'estudi.*

Capítol 4

SOL O ACOMPANYAT?

ELS PROTAGONISTES

Hi ha coses que ens agrada fer acompanyats i altres que ens agrada fer sols. Per exemple, l'Àlícia fa sola els deures, excepte els d'anglès, perquè la seva mare en sap molt i sempre l'ajuda, però al Miquel li agrada que l'ajudin amb els de matemàtiques, perquè no li agraden i són els que li costen més.

Quan fem esport, en canvi, acostumem a estar amb altres persones. L'esport preferit de l'Àlícia és el tennis. El seu pare li'n va ensenyar a jugar de petita i solen jugar-hi els caps de setmana. L'esport que més agrada al Miquel és el futbol. Quan no pot jugar un partit amb els amics, se'n va al camp amb el seu pare a fer uns xuts. Però hi ha activitats que ens agrada fer sols, o almenys que no hi siguin els nostres pares.

Per això en aquest capítol plantejarem un problema que li ha sorgit al Miquel. El seu germà ha aconseguit baixar d'Internet l'últim videojoc de futbol, tothom en parla, però el Miquel no hi pot jugar fins que el seu germà no deixa l'ordinador. Ja fa alguns dies que quan el Miquel aconsegueix seure davant l'ordinador és l'hora en què els seus amics de la urbanització surten al carrer, però ell no hi va perquè vol jugar al videojoc una estona. Es configura la selecció espanyola amb els jugadors que vol i participa en competicions europees o en mundials. Alguna vegada els seus amics li han dit que, ja que no baixa al carrer, podrien jugar tots junts algun campionat amb el videojoc, però el Miquel creu que, si deixa que pugin a casa, els seus pares sabran que fa servir l'ordinador cada dia i se'n quedarà sense. A més, creu que encara n'ha d'aprendre una mica més, per poder guanyar quan jugui contra algú. El nostre amic ja fa força dies que es comporta així i comença a ser una mica estrany. Fins i tot un dels seus millors amics li ha dit que s'està tornant un «rar», amb això de no voler baixar a jugar al carrer.

TU QUÈ HI FARIES?

Suposem que et deixen fer qualsevol d'aquestes tres activitats. Quina triaries per passar un dissabte a la tarda?

- A.** Em quedaria a casa amb el meu millor amic o amiga, i visitariem pàgines web d'esports, de música o de videojocs.
- B.** Me n'aniria d'excursió amb bicicleta amb els meus amics, i ens emportariem entrepans i beguda.
- C.** Em quedaria tota la tarda sol o sola, i jugaria amb dos videojocs que m'han passat: un simulador de ral·lis i un altre de lluita.

ALGUNES DADES

Sembla que el més freqüent és connectar-se a Internet sense cap companyia, encara que les noies i els nois de 9 a 11 anys ho feu més amb els germans que no pas amb els pares. Tot i així, aproximadament quatre de cada deu nois o noies de la teva edat sí que naveguen habitualment amb els seus pares.

EL CONSELL

Jugar amb l'ordinador pot fer la sensació que estem amb altres persones (*Messenger*, videojocs interactius, etc.), però en realitat estem sols. Quan ens comuniquem amb els amics a través del *Messenger*, quan competim en un videojoc o, fins i tot, quan juguem amb altres persones a través de la xarxa, sembla que estiguem amb elles, però estem sols.

Si ens permetes l'atreviment, *quan arribi un moment en què prefereixis la companyia de l'ordinador o la de la màquina a la dels amics, pot ser preocupant*. Per això t'ofereim els consells següents.

T'animem a compartir el teu interès per la informàtica, pels ordinadors o pels videojocs amb els teus germans, els teus pares, els teus oncles, etc.

Descobriràs que algunes vegades *navegar o xatejar amb els teus amics al costat dels teus pares té avantatges*, perquè t'adonaràs que confiaran més en tu quan després vulguis fer-ho tot sol. De tant en tant també els pots convidar a comunicar-se amb tu per Internet.

Capítol 5

EL RISC D'ENGANXAR-S'HI

ELS PROTAGONISTES

Un dia, l'Àlicia havia d'exposar a classe un treball de tutoria sobre els perills d'enganxar-se a coses que no volem. El tutor els havia fet una petita xerrada el dia anterior sobre aquest tema i li va tocar a ella exposar-lo. L'Àlicia va preguntar als seus pares i va buscar a Internet quines coses eren perilloses i t'hi podies enganxar.

Així, el dia de l'exposició la nostra amiga va dir als companys unes frases «amb trampa» que s'havia preparat:

«Siguem clars: no és el mateix enganxar-se a les llaminadures que enganxar-se a les begudes amb cola o enganxar-se al tabac, oi?

»No és el mateix enganxar-se a mirar la tele amb 10 anys —que, si fos per tu, mai no ho deixaries— que fer-ho d'una manera controlada, una hora al dia per exemple; o no és el mateix comprar un joc a Internet amb el permís dels teus pares que enganxar-se amb 17 anys per comprar jocs per Internet sense que ho sàpiguen els teus pares.

»Tampoc no és el mateix enganxar-se als videojocs una hora que enganxar-s'hi quatre hores al dia.

»Bé, doncs de vegades SÍ QUE ÉS EL MATEIX. Perquè la paraula *enganxar-se* ja es refereix a alguna cosa que tu no controles, perquè si t'hi enganxes és que no ho pots evitar. Segons el diccionari de la Gran Enciclopèdia Catalana, *enganxar-se*, dit d'una droga o del joc, significa fer-s'hi addicte, i ser addicte significa tenir una inclinació molt gran per alguna cosa [L'Àlicia portava preparades aquestes definicions, aconsellada per la seva mare.] I, si no ho pots evitar, tant és que sigui una hora mirant la tele com quatre hores xatejant amb els amics. Si no ho pots evitar, t'impedeix fer altres coses que potser sí que hauries de fer.»

L'Àlicia va rebre un gran aplaudiment dels seus companys i del professor, per l'entusiasme amb què va dir aquestes frases.

TU QUÈ HI FARIES?

Aquesta vegada ens imaginarem una situació en la qual un amic que coneixes molt bé passa tot el dia enganxat als videojocs. Aquest noi o aquesta noia diu que no ho pot deixar perquè, de seguida que ho deixa, immediatament pensa quan hi podrà jugar una altra estona. Et demanem que intervinguis i que triïs una d'aquestes tres opcions:

- A.** Intentaria convèncer-lo perquè jugués amb mi a altres coses, però, si no volgués, el deixaria. Ja jugarà amb mi un altre dia.
- B.** Intentaria parlar amb el meu amic perquè s'adonés que no pot continuar així, que no pot passar cada tarda fent el mateix i que es tornarà un «rar» si no surt.
- C.** El deixaria estar. És problema seu. A més, s'ho passa molt bé perquè aquests jocs que l'han enganxat són molt divertits.

ALGUNES DADES

Les dades posen de manifest que no és fàcil parlar pel telèfon mòbil o connectar-se a Internet el temps que teníem pensat fer-ho. Saps que més de la meitat de les noies i els nois més grans d'11 anys no són capaços de controlar el temps que passen al telèfon mòbil o a Internet?

EL CONSELL

Arribats en aquest punt, ja et deus haver acostumat que ens fiquem una mica en la teva vida i espero que ens permetis que et donem alguns consells bastant directes. Són els següents.

No és aconsellable que a la teva edat naveguis per Internet (particularment als xats) a la nit. Havent sopat, ja són hores en què, amb 10 o 11 anys, hauries d'haver acabat els deures o l'estudi i hauries de descansar.

En general, has d'elaborar, juntament amb els teus pares, unes normes per navegar per Internet, sense pretendre obtenir d'ells tot allò que t'interessa però transmetent-los alhora les coses que t'agradaria que et deixessin fer. Com deia l'Àlicia, l'ordinador, el telèfon mòbil o els videojocs no t'han d'impedir fer altres coses que són per a tu obligatòries i necessàries.

Capítol 6

LES MEVES PREFERÈNCIES A INTERNET O AMB EL TELÈFON MÒBIL

ELS PROTAGONISTES

Un divendres al matí es van ajuntar al pati alguns nens i nenes de l'escola on estudiaven l'Àlícia i el Miquel. En aquest grup hi havia noies i nois de 5è i de 6è de primària. Parlaven sobre el que farien el cap de setmana. Curiosament, els nostres dos protagonistes, tot i ser de cursos diferents, formaven part d'aquest grup. De mica en mica la conversa es va anar centrant en el tema d'Internet i els telèfons mòbils.

La majoria de nois preferien utilitzar l'ordinador i Internet per jugar. N'hi havia que fins i tot explicaven als seus companys com s'havien de baixar algun joc de moda. Les noies feien servir Internet per buscar informació sobre coses curioses o per fer treballs de l'escola, com hem vist al capítol anterior amb l'Àlícia. Però a tots els agradava molt escoltar música i mirar vídeos a *YouTube*, encara que no tothom tenia el permís dels pares per fer-ho.

El Miquel va explicar que a través del *Messenger* es ficava en les converses dels amics del seu germà Ricard, que tenien 15 i 16 anys. Els deia que s'assabentava de moltes coses molt divertides i que, fins i tot, li deixaven dir la seva opinió. Als amics del Ricard els feia gràcia la presència del Miquel en aquestes converses i el provocaven.

El que mai no s'haurien imaginat és que el Miquel diria als companys de la seva classe com es podia entrar en el grup per xafardejar i assabentar-se de coses de grans. Però ho va fer. Els va donar a tots l'adreça i la contrasenya del seu germà Ricard, però els va demanar que no participessin en les converses perquè, si no, s'empiparia amb ell si se n'assabentava. El nostre amic, però, no va mesurar les conseqüències del que feia, perquè el que va demanar a un grup de més de deu nens i nenes era gairebé impossible. Algú l'havia de delatar. Però això i el que li va passar al Miquel quan el seu germà se'n va assabentar, ho veurem en un altre capítol.

TU QUÈ HI FARIES?

Com hem fet en capítols anteriors, et proposem que triïs una de les tres opcions següents per passar tota una tarda. Aquesta vegada només disposes de l'ordinador:

- A.** Passar tota la tarda escoltant música i mirant vídeos per Internet. Si en sabés, potser m'animaria a enregistrar algun vídeo gràcies per penjar-lo a la xarxa.
- B.** Visitar pàgines web interessants que em poden servir per fer treballs de l'escola. Si hi trobés temes curiosos, n'enregistraria fotos o reportatges a l'ordinador.
- C.** Passar la tarda al *Messenger* amb els amics. Seria fantàstic que s'hi incorporés algú desconegut per explicar-nos coses noves.

ALGUNES DADES

La realitat ens indica que més de la meitat de vosaltres parleu amb amics o amigues per mitjà del telèfon mòbil, messenger...i encara que a molts us agradaria escoltar o baixar música (gairebé un 25% és el que més feu, un 30% declareu que el que més temps us ocupa és cercar informació per als treballs de l'escola).

EL CONSELL

Entrem en el terreny del que ens agrada fer a Internet o amb el telèfon mòbil. Els consells han de ser clars, perquè així podràs evitar riscos innecessaris.

En primer lloc, no t'has d'enfadar amb els teus pares perquè vulguin comprovar què fas a l'ordinador i, sobretot, a Internet. Hi ha pàgines que no estan recomanades per a la teva edat, i hi ha un motiu per fer-ho, per molta curiositat que et puguin provocar. Quan parlem dels contactes (capítols 7 i 8) i de les compres per Internet (capítol 9) et donarem més informació sobre aquest tema.

De totes maneres, si trobes continguts que pots considerar desagradables, perillosos o simplement estranys, no intentis «investigar» pel teu compte i avisa els teus pares o algun adult abans de continuar. No oblidis que, de la mateixa manera que passa amb altres activitats, sempre has recorregut als teus pares o als teus germans. A Internet també ells et poden ajudar, i han de fer-ho, per exemple si vols buscar informació sobre alguna cosa.

Finalment, encara que ja ho deus haver sentit moltes vegades, has d'anar amb compte amb el contingut dels jocs que et baixes o que et passen els amics. No tots són divertits, n'hi ha de perillosos i violents, i, sincerament, tampoc no t'ho passaries tan bé jugant-hi.

Capítol 7

EM RELACIONO AMB ALTRES PERSONES

ELS PROTAGONISTES

Un dia s'ajunten al *Messenger* més de vint companyes i companys de diferents classes de 5è i 6è. L'Àlicia i el Miquel parlen entre ells en aquesta conversa. Gairebé mai no havien intercanviat una paraula a l'escola, però a través de la xarxa han trobat un tema de conversa que els interessa a tots dos, els gossos, i fa més de vint minuts que canvien informació sobre el *setter* irlandès que té l'Àlicia, perquè el Miquel també va intentar tenir un gos, però no ho va aconseguir.

Com dèiem, parlen del *setter* de l'Àlicia, però també sobre gats, cavalls, etc. Un dels companys del Miquel té cavalls, i explica als altres que els caps de setmana els visita i hi surt a passejar. L'Àlicia els explica com va aconseguir tenir el gos i l'esforç que li representa treure'l a passejar cada matí, però diu que li compensa perquè cada dia, quan arriba a casa, el Tobi li fa moltes festes i, a més, és un animal preciós.

El Miquel s'interessa tant pel tema que demana a l'Àlicia que li envii fotos del gos. Se'n posa una com a fons de pantalla del telèfon mòbil. Està totalment decidit a convèncer els seus pares perquè li deixin tenir un gos.

TU QUÈ HI FARIES?

Imagina't que et trobes en la situació del Miquel i l'Àlicia i necessites parlar més estona perquè, com al Miquel, et pot interessar saber com ha aconseguir l'Àlicia que li comprin el gos, o, com ella, voldries parlar més sobre el tema perquè t'agraden molt els gossos i vols ajudar un amic. Què faries?

- A.** Creus que el millor seria parlar-ne l'endemà a l'escola, però et sembla que et farà vergonya.
- B.** L'endemà, a l'hora del pati, continuaries la conversa amb el teu company o la teva companya.
- C.** No parlaries amb ell o amb ella l'endemà perquè no t'agradaria que et veiessin els teus amics de classe. Una cosa és contactar pel *Messenger* i una altra molt diferent fer-ho cara a cara.

ALGUNES DADES

No podem negar el que ens diuen els resultats de les enquestes, però ens preocupa que les preferències dels nois i les noies de 9 a 11 anys per conèixer gent siguin, en primer lloc, l'ordinador, és a dir, correus, xats, etc.; en segon lloc, el telèfon mòbil, i, finalment, veure's al parc, al carrer o a l'escola. Curiosament, aquests resultats es mantenen semblants fins als 17 anys.

EL CONSELL

Xatejar per Internet té avantatges: et pots comunicar amb més d'una persona alhora, pots pensar el que dius abans d'escriure-ho, no et fa vergonya parlar amb gent que no coneixes gaire, però *has de valorar també els avantatges que té el contacte amb els altres cara a cara*: dius de seguida el que vols explicar, pots veure les reaccions dels altres, si els ha agradat, si els ha fet gràcia, etc.

L'ordinador et va absorbint a poc a poc i, com que tens la sensació que hi pots fer qualsevol cosa, hi ha nois i noies que prefereixen la seva companyia a la dels amics. Però si et passa això, al final t'aïlles.

No volem allargar més els consells en aquest capítol, però sí que et demanem que reflexionis i busquis els avantatges que pot tenir relacionar-se amb els amics i les amigues cara a cara en lloc de fer-ho a través de la xarxa. Els pots escriure a continuació.

Capítol 8

MISSATGE SORPRESA

ELS PROTAGONISTES

Un dissabte a la tarda, a casa seva, l'Àlícia es connecta al *Messenger* i hi troba algú que no reconeix. No és cap de les seves amigues ni amics. De primer aquesta persona, que es fa dir Guillem, convida l'Àlícia a parlar amb ell. Ella li dóna pas i, com que aquest Guillem explica coses divertides, li respon, perquè no hi veu cap risc. Però arriba un moment en què es pren massa llibertats i li envia unes fotos estranyes en què se'l veu a la platja amb unes noies, i demana a l'Àlícia que ella també li envii alguna foto seva.

A més, sembla que sigui més gran, d'uns 17 o 18 anys. La nostra amiga demana consell a la resta del grup. Això d'enviar-li aquesta mena de fotos així, de sobte, li sembla una mica sospitos. És cert que de vegades s'envien fotos divertides amb les amigues, o fins i tot alguna vegada als nois de la classe —al Miquel li va enviar una foto amb el seu gos—, però no coneix el Guillem. Algunes de les seves amigues li aconsellen que no li doni més conversa, i alguna de més atrevida li diu que ella continuaria parlant amb aquest noi si li ha caigut bé. També hi ha algun noi que opina sobre el tema. El nostre amic Miquel també està a punt de donar la seva opinió, convençut, a més, que l'Àlícia li farà cas, però li passa una cosa qui li impedeix participar en la conversa. Vegem-ho.

Mentre a l'Àlícia li passa el que hem explicat, el Ricard, el germà gran del Miquel, xateja amb els seus amics, s'expliquen plans per l'endemà a l'escola, parlen dels professors i, de sobte, hi intervé el Jordi, que no es pot contenir. (El Jordi és aquell amic a qui se suposa que els seus pares van castigar per haver visitat pàgines d'assetjament escolar a *YouTube*.) Com deus recordar,

el Miquel va xerrar massa i va donar als seus amics l'adreça del *Messenger* i la contrasenya del seu germà. Doncs bé, com dèiem, el Miquel és en aquest moment a casa del Jordi i li diu que no ho faci, que els enxamparan, però tampoc no hi insisteix gaire. De manera que el Jordi i el Miquel es fiquen en la conversa dels grans i, al mateix temps, parlen pel *Messenger* amb l'Àlícia i els altres i, d'altra banda, amb el Ricard i els seus amics. El cas és que el Ricard se n'adona, s'empipa moltíssim i truca pel telèfon mòbil al seu germà. Li diu que torni a casa de seguida, i el Miquel, espantat, li fa cas i deixa el que estava fent. Ja no se'n recorda, del problema de l'Àlícia. El seu germà té molt mal geni i és millor no fer-lo empipar més. Quan arriba a casa, el Ricard li fa xantatge: o li dóna tots els seus jocs o ho explica als pares, i, per descomptat, l'ús de l'ordinador per al Miquel queda prohibit fins a nova ordre. El Miquel accepta aquestes condicions per por que se n'assabentin els seus pares.

El que fa més ràbia al Miquel és que al final no ha sabut el que volia fer l'Àlícia i no li ha pogut donar la seva opinió, perquè a casa del Jordi mantenien dues converses alhora, la dels seus amics i la dels amics del seu germà, i quan li ha passat tot això se n'ha hagut d'anar en el moment clau perquè el seu germà s'ha assabentat de l'engany.

TU QUÈ HI FARIES?

Tant si ets noi com noia, ara et demanarem que ajudis l'Àlícia. És a dir, que et posis al seu lloc. Li has de donar un consell i t'has d'imaginar que ella farà exactament el que tu li diguis.

- A.** Li diria a aquest Guillem que fes el favor de no enviar aquesta mena de fotos, perquè li quedés clar que, si continuem parlant, ha de ser sense sorpreses.
- B.** Li diria al desconegut que abandonés la conversa automàticament i, si jo fos l'Àlícia, explicaria als meus pares el que ha passat.
- C.** No passa res. Ja tallaré la conversa si m'envia o si em demana alguna cosa més compromesa.

T'ha passat mai que algú que no coneixes vol contactar amb tu, o saps d'algú a qui li ha passat? Et demanem que, si és així, ho detallis tot seguit.

A qui li va passar:

Què va passar:

Com es va actuar:

Quines conseqüències va tenir:

Què has après de l'incident:

ALGUNES DADES

Encara que no és freqüent que a la vostra edat rebeu a través d'Internet o del telèfon mòbil coses com ara insults, amenaces, fotos desagradables o temes sobre drogues, sí que us ho trobareu cada vegada més els pròxims anys, almenys així ho indiquen els nois i noies més grans de 12 anys. El que sí que passa sovint és veure publicitat no buscada per vendre't coses que t'agraden.

EL CONSELL

Situacions semblants a les que es plantegen en aquest capítol es donen de debò, et poden haver passat a tu o, si no, de segur que li han passat a alguna persona coneguda. No han trucat mai per telèfon a casa teva per oferir-vos un producte meravellós? T'has preguntat qui ha donat el vostre número i el vostre nom a aquestes persones que truquen per vendre per telèfon? O per què de sobte entren en el *Messenger* persones que no coneixes?

De vegades aquestes invasions no passen perquè algú els ha donat la teva adreça, sinó perquè hi ha maneres d'aconseguir aquesta informació de forma prohibida, amb trampa. Per tot això que acabem d'explicar és important que tingueu en compte les indicacions següents.

No contestis missatges estranys, ni a Internet ni pel telèfon mòbil; no obris ni tan sols els que adjunten fitxers i que tenen origen desconegut. A la xarxa has d'actuar de la mateixa manera que fas quan truquen a la porta de casa i no saps qui és: no obris la porta.

Pel Messenger ens podem confondre, ja que xategem amb suposats amics que potser no ho són. Cal prestar una atenció especial als continguts sexuals. Desconfia de la informació que t'arriba sense que tu l'hagis buscat.

I, per descomptat, has d'avisar els teus pares sempre que algun amic o amiga del xat et demani informacions o costums sobre tu o la teva família; o, simplement, no donis aquesta informació. Dos capítols més endavant parlarem una mica més sobre la informació que no s'ha de donar a través de la xarxa.

Capítol 9

COMPRAR PER INTERNET

ELS PROTAGONISTES

Una tarda, el Miquel està estirat al llit de la seva habitació i escolta música amb els cascos. El seu germà Ricard està connectat a l'ordinador. De sobte, el Miquel observa que a la pantalla apareix una cosa que li crida l'atenció. Decideix fixar-s'hi una mica més sense que el vegi el seu germà, ja que van pactar que ni tan sols tocaria l'ordinador després de l'embolic aquell del *Messenger*. El cas és que hi ha vist el dibuix d'un joc del qual tothom parla, però que ningú no s'atreveix a demanar als seus pares perquè té continguts violents. El Ricard està molt interessat en el que llegeix a la pantalla i no sembla que s'hagi adonat que el seu germà petit l'observa des del llit. De sobte, el Miquel veu que al monitor posa una cosa així com

«Per baixar-vos el joc, introduïu el vostre número de compte».

De seguida sap que el que fa el seu germà és comprar aquest joc, i el que més li crida l'atenció és que tecleja el nom del seu pare i dona l'adreça de casa i algunes dades més. El Miquel no està segur si això està ben fet o mal fet. Al cap i a la fi, el Ricard ja té 15 anys; però s'acaba de convèncer quan el seu germà treu de la butxaca una targeta de crèdit i tecleja uns nombres a la pantalla. Ho té clar: li ha pres la targeta de crèdit al seu pare i vol comprar aquell joc de què tant es parla.

TU QUÈ HI FARIES?

Si abans t'hem demanat que et possessis al lloc de l'Alicia, ara volem que actuis com si fossis el Miquel. Pensa que ell farà el que tu consideris convenient.

- A.** Directament ho diria als pares perquè sabessin el que està passant.
- B.** Parlaria immediatament amb el meu germà per fer-li veure que això és perillós, encara que sé que s'empiparia amb mi. Si això no funcionés, ho diria als pares.
- C.** Deixaria que continués i observaria a veure què passa. Si aconseguís el joc, jo també hi podria jugar algun dia.

ALGUNES DADES

Això de comprar per Internet és real. Tres o quatre de cada deu nois i noies de 12 a 17 anys consulten catàlegs de compravenda, encara que finalment molt pocs fan el pas de comprar a través d'Internet. Com dèiem abans, a més de la meitat dels adults els arriba molta publicitat no desitjada.

EL CONSELL

Els consells que et donem a continuació són molt directes i senzills. Enllacen directament amb els últims capítols, que fan referència a les dades personals. Aquests consells es relacionen clarament amb la situació plantejada una mica més amunt, i si els segueixes pots evitar moments desagradables.

No entris mai en llocs de pagament que et demanin el número d'una targeta de crèdit, el teu nom, l'adreça, el telèfon, o dades dels teus pares.

Si has de demanar algun producte o comprar alguna cosa per Internet, demana als teus pares que ho facin per tu. És important que mai no donis les teves dades. Tampoc no has de donar les dades d'altres persones, les pots ficar en un bon embolic.

Capítol 10

LES MEVES DADES PERSONALS, LES DONO A QUI JO VULL

ELS PROTAGONISTES

Abans de res, hem de recordar que fa dos capítols l'Àlicia havia de prendre una decisió i, al final, la va prendre, encara que el seu amic Miquel se'n va assabentar tard. L'Àlicia va tallar tota mena de comunicació amb aquell intrús de les fotos. Per cert, això era el que el nostre amic li hauria aconsellat si hagués pogut, perquè tot allò no li agradava gens.

Aquesta vegada, l'Àlicia ha convençut la seva mare perquè la deixi subscriure's a una revista que parla de música, de moda, que fa tests sobre la personalitat, i coses d'aquestes. La seva mare l'ha ajudat a entrar a la pàgina web de la revista i ha fet amb ella els primers passos per subscriure-s'hi. Quan creu que ja ha acabat, surt de l'habitació de la seva filla i la deixa tafanejant notícies de la mateixa revista que parlen d'actors famosos i de músics de moda. De cop i volta s'obre una finestra en la qual li demanen que doni la seva adreça de correu per confirmar definitivament la subscripció a la revista. L'Àlicia introdueix l'adreça perquè creu que deu ser per confirmar les dades que han donat fa una estona, i creu que no val la pena molestar la seva mare per això. A continuació apareix una altra finestra en la qual li demanen que, per assegurar el tipus de continguts que li han d'enviar, digui què és el que li agrada fer, les seves aficions, etc. L'Àlicia no ho té gaire clar, però finalment posa que li agraden els animals, la música i nedar. Tot seguit li indiquen que pot enviar una fotografia seva, que podrà ser seleccionada i inclosa en la revista.

Això fa que es recordi de l'intrús de fa uns dies, i ni s'ho planteja: tanca totes les finestres i continua fent altres coses que tenia pendents.

TU QUÈ HI FARIES?

Imagina't que et fiques a la pàgina web del teu equip de futbol preferit, o, si no t'agrada el futbol, en alguna pàgina d'un esport que t'atregeix, com ara tennis, Fórmula 1, bàsquet, gimnàstica rítmica, etc.

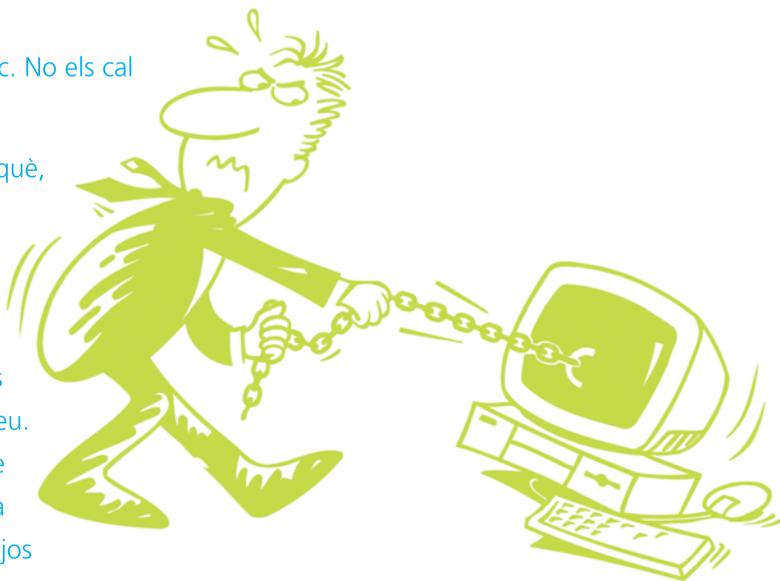
Has d'introduir una sèrie de dades perquè vols que t'enviïn informació i fotos sobre els teus esportistes preferits, i també per poder accedir a zones reservades als socis de l'equip o del club. Se suposa que és gratuït, però volen tenir informació sobre la quantitat de persones que s'hi connecten, així com dels llocs de l'Estat Espanyol on la població està interessada en aquest equip o en aquest esportista.

Tens els teus pares al costat i ells t'indiquen que donis les dades que consideris necessàries. Vegem què faries.

- A.** Donaria el meu nom, l'edat, la ciutat on visc, i no m'importaria dir-los les coses que m'agrada fer, perquè és un tema d'oci.
- B.** Només donaria el meu nom, l'edat i la ciutat on visc. No els cal saber res més.
- C.** Donaria tota la informació que em demanessin, perquè, si no, potser no m'envien el que jo vull.

ALGUNES DADES

El nostre estudi indica que pocs de vosaltres doneu les vostres dades personals a través de la xarxa, i molt pocs envieu per correu fotos o la contrasenya del vostre correu. També sabeu distingir en quines situacions no s'ha de donar una informació determinada, però és curiós que una majoria important sí que la donaria per participar en sortejos o promocions, cosa que comporta uns riscos.

EL CONSELL

No és el mateix que hagi de donar dades personals perquè tens interès en un tema i busques una pàgina web en la qual te'ls demanen, que haver de donar-les perquè, de cop i volta, sense que ho busquis, t'ofereixen un producte atractiu quan estàs connectat a Internet. És com quan tu truques per telèfon per comprar una cosa, o bé et truquen per oferir-te una joguina fantàstica. De la primera manera te'n refies, de la segona no.

En general, però, *no has de donar les teves dades personals si no estàs segur de qui les rep o consideres que no són necessàries. Descobriràs els qui volen les teves dades amb males intencions perquè no et diuen per a què les volen, no et diuen qui són i no demanen permís als teus pares.*

No et refiïs de les persones que volen saber massa coses. No donis cap informació sobre tu o la teva família sense parlar-ne abans amb els teus pares. Alerta amb les fotos. A Internet es penjen moltes fotos sense el consentiment de les persones que hi surten, i normalment no es fa amb bones intencions.

Capítol II

TENIM UN PROBLEMA

ELS PROTAGONISTES

Al capítol 9 el Ricard va intentar comprar un joc perquè, després d'haver-se'l baixat de forma gratuïta, no va funcionar de cap manera. Al final, el Miquel no en va dir res per por, només li faltava això perquè el seu germà gran li fes la vida encara més impossible. Doncs bé, finalment el noi va aconseguir comprar el joc. Va tornar la targeta al seu pare sense que se n'adonés i ningú no es va assabentar de res, excepte el seu germà, és clar. Al cap d'uns dies n'hi va haver una de bona, perquè va arribar una factura enorme que ningú no sabia d'on venia. Fins i tot la policia hi va intervenir, perquè el pare del

Ricard, alarmat, els va trucar, ja que al banc tampoc no li aclarien res, únicament que era una compra feta per Internet i que s'havia autoritzat correctament.

El pare va preguntar als seus fills, perquè va sospitar que havien fet alguna malifeta. Per això al final el Ricard es va delatar.

Li van prohibir utilitzar l'ordinador excepte en cas d'emergència, i sempre en presència del seu pare o de la seva mare. Per descomptat, se'l van emportar de la seva habitació.

Els nostres amics han passat per situacions que, com has pogut comprovar, són semblants a les que et poden passar a tu, com hem dit al començament d'aquest manual. Els protagonistes podrien ser reals, perquè les coses que els passen són totalment possibles. No hi ha grans aventures perquè a Internet ja pots trobar grans aventures tan sols navegant per la xarxa, però hem vist que cal anar amb compte, perquè els corrents no sempre porten a bon port.

És cert que alguna vegada hem posat l'Àlicia i el Miquel en situacions de nois més grans, que és difícil que amb 9, 10 o 11 anys et puguin passar, però de segur que tens germans, cosins, amics o coneguts que sí que les han viscut, i creiem que és convenient que sàpigues com has d'actuar en aquests casos.

TU QUÈ HI FARIES?

És l'últim exercici que et plantejem i volem que sigui diferent. Aquesta vegada tu t'inventaràs la situació i les possibles respostes. Només has de pensar que és com si fessis un exercici per ajudar els altres.

Es tracta de l'activitat següent. Pensa alguna cosa que t'hagi passat a tu o a algú que coneguis que s'hagi ficat en un veritable embolic, o que s'hi podria haver ficat, per haver donat dades que no havia d'haver donat, per haver penjat alguna foto a la xarxa, perquè l'han enganyat per telèfon, per haver comprat una cosa que després ha estat una estafa, per haver entrat en alguna pàgina web de continguts violents, sexuals, racistes o d'aquest tipus, o per qualsevol cosa que creus que pot ser interessant.

Has de redactar aquesta situació d'una manera breu, i hi has de posar tres possibles solucions, també amb poques paraules. La solució A és més o menys bona; qui la prengui no fa les coses malament, encara que les podria fer millor. La solució B és la ideal; qui la triï fa les coses com cal. I la solució C és una mala solució; qui esculli aquesta opció no actua correctament.

La situació és aquesta:

A mi o al meu amic o amiga li va passar això:

.....

.....

.....

Ara planteja tres possibles solucions i marca, amb sinceritat, la que tu triaries:

- A.** (opció regular)
- B.** (opció bona)
- C.** (opció dolenta)

ALGUNES DADES

Saps que només tres de cada deu noies i nois de 12 a 14 anys saben que existeixen uns organismes oficials que tenen cura del que passa amb les nostres dades personals? Sabem que tenim uns drets, però també hem de saber que existeix una llei que regula els nostres drets, les nostres obligacions i l'ús que es fa de les dades personals.

Autoavaluació

A la taula següent pots recollir totes les valoracions de l'apartat «TU QUÈ HI FARIES?» de cada capítol i calcular la teva puntuació final.

Al capítol...	Si la teva resposta ha estat...	Punts obtinguts en aquest capítol
1	A = 2 punts B = 1 punt C = 3 punts	
2	A = 2 punts B = 1 punt C = 3 punts	
3	A = 2 punts B = 1 punt C = 3 punts	
4	A = 2 punts B = 1 punt C = 3 punts	
5	A = 2 punts B = 1 punt C = 3 punts	
6	A = 2 punts B = 1 punt C = 3 punts	
7	A = 2 punts B = 1 punt C = 3 punts	
8	A = 2 punts B = 1 punt C = 3 punts	
9	A = 2 punts B = 1 punt C = 3 punts	
10	A = 2 punts B = 1 punt C = 3 punts	
11	A = 2 punts B = 1 punt C = 3 punts	

TOTAL DE PUNTS OBTINGUTS:
(mínim, 11 punts; màxim, 33 punts)

Si tens:

D'11 a 15 punts, gairebé no utilitzes les tecnologies de la informació (ordinadors, Internet, videojocs, telèfon mòbil, etc.) o ho fas d'una manera molt prudent. De moment no pateixes cap risc de tenir problemes per fer un mal ús d'aquestes tecnologies.

De 16 a 21 punts, fas un bon ús de les tecnologies de la informació. Segurament segueixes unes normes que són beneficioses per a tu i per a la teva formació com a persona en el futur.

De 22 a 27 punts, de vegades abuses de les tecnologies de la informació. Pots tenir alguns problemes si no controles el tipus d'activitats que t'agraden o l'ús que en fas.

De 28 a 33 punts, probablement estàs enganxat a les tecnologies de la informació, amb el risc que això comporta. Per la teva edat, necessites seguir unes normes d'ús de l'ordinador, d'Internet, dels videojocs i del telèfon mòbil que, ara com ara, sembla que no tens establertes

Síntesi de consells per a noies i nois de 9 a 11 anys

A continuació insistirem en alguns dels consells que hem donat al llarg d'aquest manual. Hem triat els que considerem més importants a partir dels resultats de les enquestes fetes a molts companys de la teva mateixa edat. Els hem ordenat en funció del cas que en feu i, per tant, ens agradaria que prestessis una atenció especial als que figuren als primers llocs de la llista.

Valora els avantatges del contacte amb els amics cara a cara, més que no pas a través de la xarxa o del telèfon mòbil.

No has de donar les teves dades personals si no estàs segur del destinatari o si consideres que no són necessàries.

Les tecnologies no són dolentes, el que sí que pot ser perjudicial és l'ús que en fem. La varietat és un criteri saludable pel que fa a l'oci.

No t'enfadis amb els teus pares perquè vulguin comprovar què fas a l'ordinador i, sobretot, a Internet.

Has d'anar amb compte amb el contingut dels jocs que et baixes o que et passen els amics.

No contestis missatges estranys, ni per Internet ni pel telèfon mòbil. Alerta amb la publicitat no desitjada: no obris la porta.

Si has de demanar algun producte o comprar alguna cosa per Internet, demana als teus pares que ho facin per tu. És important que mai no donis les teves dades ni les dades d'altres persones per por, les pots ficar en un embolic important.

Navegar o xatejar amb els teus amics al costat dels teus pares té avantatges, perquè t'adonaràs que confiaran més en tu quan després vulguis fer-ho tot sol.

L'ideal seria que el límit de temps amb l'ordinador o el telèfon mòbil el poséssiu plegats els teus pares i tu, que el negociéssiu. I no t'obsessionis perquè «només» hi pots estar una hora al dia, per exemple.

En general, has d'elaborar juntament amb els teus pares unes normes per navegar per Internet.

Consells per a pares, mares, educadors, educadores i tutors legals

Teniu a les mans el resultat final d'un llarg procés d'investigació que ens ha portat a enquestar més de 8.000 alumnes de diverses comunitats autònomes de l'Estat Espanyol. Aquest manual, adreçat a nenes i nens de 9 a 11 anys, juntament amb uns altres dos manuals, de 12 a 14 anys, i de 15 a 17 anys, completen unes guies que esperem que siguin d'interès i ajuda tant per als nens i les nenes com per als seus educadors i, per descomptat, per a les famílies.

A continuació exposarem, en síntesi, alguns dels consells que hem donat a les pàgines anteriors.

DE CARÀCTER GENERAL

1. En general, és convenient elaborar unes regles d'ús dels ordinadors, els videojocs, Internet i el telèfon mòbil consensuades amb els fills.
2. Hem de ser capaços de controlar l'ús de les tecnologies de la informació almenys al mateix nivell que els nostres fills. Si això no és possible, hem de procurar tenir uns coneixements bàsics de manera que percebem que els podem ajudar i podem controlar el que fan.
3. Si els nostres fills tenen ordinador a la seva habitació, la persona que hi entri ha de poder veure la pantalla.
4. Cal consensuar amb els fills uns límits d'ús de l'ordinador i del telèfon mòbil, per adaptar-los als horaris d'estudi. És important evitar que la noia o el noi naveguin per Internet (especialment als xats) a la nit.
5. S'ha de motivar els nois i noies perquè facin les seves pròpies recerques sobre temes d'interès. És bo navegar o xatejar de tant en tant amb els fills per induir-los a tenir més confiança en els pares.

SOBRE L'ÚS QUE ES FA DE LES NOVES TECNOLOGIES

6. Per a molts nens i nenes, els videojocs són la via d'entrada a Internet. Però, sabem com són els videojocs, els seus continguts? Sabem qui s'hi enganxa? Com és la personalitat dels nens o les nenes que s'hi enganxen? Hem de prestar atenció a aquests temes. És convenient saber de què tracten aquests jocs abans que ells els facin servir, com qui escolta les lletres d'un disc perquè intueix que inciten a la violència. Cal estar informats i mostrar-se propers als fills, interessar-se per allò que els agrada.
7. És important parlar habitualment amb els nois i noies per dialogar sobre els llocs que consulten a la xarxa i, en qualsevol cas, controlar les pàgines web a les quals han entrat. S'han d'utilitzar els sistemes de protecció disponibles per evitar que entrin a llocs no aptes per a menors.
8. Se'ls ha de parlar dels perills del xat, on es poden confondre quan xategen amb suposats amics que potser no ho són, i estar alerta als continguts sexuals i violents.
9. Cal dedicar una atenció especial als jocs que els fills solen rebre, intercanviar o copiar. No tots són divertits, i n'hi ha de perillosos i violents.
10. Se'ls ha d'ensenyar a no demanar productes sense l'autorització familiar, i s'han de controlar les factures telefòniques.

SOBRE LES DADES PERSONALS

- 11.** Cal ensenyar als fills a no donar dades que els puguin identificar, ni demanar dades que posin en compromís altres persones, com ara l'adreça, el telèfon, el nom, l'escola en la qual estudien; per descomptat, no s'han de donar dades sobre la seva imatge, com ara fotografies o enregistraments amb el telèfon mòbil. Ells acaben d'aterrar a la xarxa, però a Internet hi ha gent experta que sap com atreure l'atenció dels nois i noies.
- 12.** No es poden tractar les dades dels menors de 14 anys sense l'autorització dels pares. Està prohibit utilitzar el menor per obtenir dades innecessàries sobre la resta de la família, com ara els ingressos, les preferències d'oci o la professió.
- 13.** Hem de saber que hi ha una llei orgànica que regula tots aquests drets i obligacions, que és la Llei orgànica de protecció de dades de caràcter personal. Igualment, a la teva comunitat autònoma hi ha una legislació corresponent sobre protecció de dades, derivada de l'Estatut d'Autonomia.
- 14.** Finalment, si creiem que s'han vulnerat els drets dels menors, ho hem de denunciar davant l'Agència de Protecció de Dades més propera. En aquest sentit, convé fomentar la confiança en els nostres fills perquè ens comuniquin possibles situacions anòmales.

RELACIÓ D'ESCOLES QUE HAN PARTICIPAT
AL PROJECTE CLI PROMETEO 2008-09

ANDALUCIA

I.E.S. Aurantia	Almeria
I.E.S. La Janda	Cádiz
I.E.S. Cárbula	Córdoba
I.E.S. Villanueva del Mar	Granada
I.E.S. Delgado Hernandez	Huelva
I.E.S. Iulia Salaria	Jaén
I.E.S. Martín Rivero	Malaga
I.E.S. Néstor Almendros	Sevilla

CATALUNYA

C.E.I.P. Jacint Verdaguer	Barcelona
C.E.I.P. Pere Vila	Barcelona
Col·legi Lestonnac	Barcelona
Escola Thau	Barcelona
I.E.S. Salvador Espriu	Barcelona

EUSKADI

C.E.P. Angel Ganivet-Izarra-Sta. Lucia	Alava
C.E.P. Lateorro	Alava
I.E.S. Zaraobe	Alava
C.E.P. Aitor Ikastola	Guipuzcoa
C.E.P. Harri Berri Oleta	Guipuzcoa
I.E.S. Egape Ikastola	Guipuzcoa
I.E.S. Lezo	Guipuzcoa
C.E.P. Atxondo	Vizcaya
C.E.P. Barrutia	Vizcaya
C.E.P. Derio	Vizcaya
C.E.P. Maestro Zubeldia	Vizcaya
C.E.P. San Gabriel	Vizcaya
C.E.P. Urretxindorra	Vizcaya
C.E.P. Velázquez-M. Cervantes	Vizcaya
C.E.P. Zaldupe	Vizcaya
I.E.S. Ategorri	Vizcaya
I.E.S. Balmaseda	Vizcaya
I.E.S. Barrutialde	Vizcaya
I.E.S. Bengoetxe	Vizcaya
I.E.S. Derio	Vizcaya

EXTREMADURA

Colegio Claret	Badajoz
I.E.S. Sáez de Buruaga	Badajoz
I.E.S. Tamujal	Badajoz
C.E.I.P. Ntra. Sra. de La Caridad	Badajoz
I.E.S.O. Via Dalmacia	Cáceres

MADRID

Colegio Sagrado Corazón	Madrid
I.E.S. Cervantes	Madrid
I.E.S. Isabel La Católica	Madrid
I.E.S. José de Churriguera	Madrid
I.E.S. Prado de Santo Domingo	Madrid

**Comissió
de Llibertats
i Informàtica**

C/ José Ortega y Gasset 77, 2ºA - 28006 Madrid
Tels. 914 023 204 · 915 237 566 · Fax 915 238 621
secretaria@asociacioncli.es · www.asociacioncli.es